

FÖREDRAG

Mietek Grocher berättade om sina upplevelser i Polen och Tyskland under andra världskriget för Polhemskolans elever.

Överlevare fångade elever med sin historia

Lund. Förintelseöverlevaren Mietek Grocher fick eleverna att lyssna. Och hans budskap andades försoning.

– Man ska inte lära barn att hata varandra eller tyskar, sa Mietek Grocher.

Mietek Grochers föredrag är alltid långa. Minst två timmar.

– Lärare brukar uttrycka oro över att eleverna inte ska klara av längden men jag svarar alltid: ”Jag garanterar att det blir knäpptyst bland eleverna”, säger Mietek Grocher.

Majoriteten av Polhemskolans 400 elever i aulan lyssnade också uppmärksamt på hans berättelse. Han berättade i saklig ton om nästan sex år av umbäranden i Polen och Tyskland under andra världsk-

kriget. Men då och då svek rösten honom. När han berättade om moderns död i utrotningslägret Majdanek. Om tortyren av barn i Warszawas ghetto. Faderns död i ett bombanfall. Kölden i koncentrationslägret Dora.

– Varje gång jag går utanför mitt hus i Västerås för att hämta morgontidningen tänker jag på kölden i Dora 1945. Värsta vintern på 120 år. Jag förstår inte att vi inte frös ihjäl, säger Mietek Grocher.

Han var tolv år när kri-

get bröt ut 1939 och hans familj blev instängd i Warszawas ghetto. Där levde de till dess att ghetton jämnades med marken 1943 och de fördes till utrotningslägret Majdanek.

Modern, system och brodern dödades medan Mietek Grocher och fadern flyttades till läger som var knutna till SS-fabriker. I januari 1945 var de timmar från att befrias av Röda armén men istället flyttades de till koncentrationsläger i Tyskland. De tvingades ut på dödsmarscher och under en övernattnings i ett garage dödades fadern av allierat bombflyg som inte kände till att det fanns fångar i garagen.

– Det var ett mirakel av vi överlevt så länge. Men nu var jag aldeles ensam,

Bad att bli skjuten ”Min teori är att SS-officererna skonade mig för att jag skulle plågas av mina minnen.”

Mietek Grocher.

berättade Mietek Grocher påtagligt rörd.

Utmärkt sjuk och han under en marsch en SS-officer att skjuta honom. Officeren drog sin pistol, satte den mot Mieteks huvud, men sköt aldrig.

– Min teori är att han skonade mig för att jag skulle plågas av mina minnen. Och jag har mardrömmar varje natt, berättade Mietek Grocher.

Han befriades av Röda korset 2 maj 1945 och fick välja mellan att komma till

Sverige eller Schweiz för vård. Han valde Sverige.

– Jag hade hört att det var ett land där man kunde ställa en cykel olåst utan att den blev stulen, sade Mietek Grocher och fick ett försiktigt skratt till svar av eleverna.

Han säger att han inte känner något hat mot tyskarna.

– Jag berättar det här för att ni ska kämpa emot antisemitismen, avslutade Grocher.

Då hade det gått mer än två timmar. Och eleverna hade varit knäpptysta.

TEXT: JAN SAMUELSSON
jan.samuelsson@sydsvenskan.se

FOTO: LINDA AXELSSON
linda.axelsson@sydsvenskan.se

KRITIK

Grochers memoarer anklagas för sakfel

1997 började Mietek Grocher teckna ned sina minnen. Det blev sex handskrivna kollegieblock som överlämnades till svärsonen som 2001 gav ut boken ”Jag överlevde!”

2010 ifrågasatte Artur Szulc, lärare, amatörhistoriker och publikationshandläggare på Trängregementet i Skövde, flera uppgifter i boken. Szulc hävdar att det fanns sakfel angående datum och händelser. Dessutom ska flera passager samt personer i boken ha varit hämtade från Leon Uris roman Mila 18.

– Jag våndades in i det längsta att publicera kritiken, men även förintelsevittnen måste finna sig i källkritik. Det finns ett registerkort från 1946 hos judiskhistoriska institutet i Warszawa om en Mietek Grocher som upplevt Förintelsen och kommit till Sverige. Så för mig råder inget tvivel om att han upplevt fruktansvärda saker, men frågan är vad, säger Artur Szulc.

– Han påstår att han är ensam om att ha rymt från en gaskammare, men det finns flera sådana historier från överlevare. Han uppger att han varit i nio koncentrationsläger vilket är en anmärkningsvärd uppgift. Och varför använda sig av Uris roman utan att uppge källan, säger Artur Szulc som uppger att flera, men inte alla, av de fiktiva personerna från Uris bok tagits bort i senare upplagor av Grochers böcker.

När Sydsvenskan ställer frågor om Leon Uris direkt till Mietek Grocher efter föreläsningen svarar han med att berätta om sina mardrömmar.

På Polhemskolan kände man inte till kritiken mot boken.

Sydsvenskan har förgäves försökt få tag på förläggaren Johan Schildt.

JAN SAMUELSSON

FRÅGAN Hur reagerade du på föredraget?

Karna Åkesson, 18 år:
– Det var väldigt rörande, speciellt när han bröt samman. Min morfar har pratat mycket om kriget, men nu blev det verkligt på något sätt.

Jessica Nordqvist, 18 år:
– Det är starkt att en man i hans ålder kan stå och berätta om sina upplevelser. Jag förstår att han var livrädd av vad som hände.

Denise Nilsson, 18 år:
– Jag blev väldigt tagen. Det var otroligt vad han fick uppleva som barn.

TEXT OCH FOTO:
JAN SAMUELSSON